

Arbeidsdepartementet
Velferdspolitisk avdeling
Postboks 8019 Dep.
0030 Oslo

Vår referanse
Vigdis Endal

Dato:
13.januar 2010

Høringsuttalelse – utkast til forskrift om arbeidsavklaringspenger og utkast til forskrift om tilleggstønader etter folketrygdloven kapittel 11 og endringer i ny § 11-13 tredje ledd i folketrygdloven

Det vises til høringsbrev fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet av 3.12.09. Norges Handikapforbund takker for invitasjon til å gi høringsuttalelse om saken. Blant annet gjennom vår veiledningstjeneste og tilbakemeldinger fra medlemmer har vi erfaring med og kunnskap om hvordan dagens regelverk fungerer i praksis. Vi har her først noen generelle kommentarer, deretter gir vi endringsforslag på kapittel/enkeltparagrafer.

1. Forskriftene må bidra til å sikre den enkelte kvalitet og rettssikkerhet

Hvordan forskriftene formuleres, herunder hvilke holdninger de gir uttrykk for, vil få direkte konsekvenser for hvordan den enkelte person blir møtt i NAV lokalt og i forvaltningsenhetene. Forskriftene er verktøy i den enkelte sak, og det er derfor kritisk at disse gir de riktige føringene. NHF har inntrykk av at departementet gjennom forskriftene sikrer at den enkelte ikke skal misbruke systemet, at den enkelte ikke skal "få for mye".

Imidlertid mener vi at det generelt mangler føringene som sikrer den enkelte en *god og riktig* behandling. Det er kritisk at den enkelte tilbys den bistand som er nødvendig for å nå målet om arbeid, og det må stilles krav til NAV om at tilstrekkelig oppfølging gis. Dette mener vi departementet enkelt gjennomgående kan få inn i forskriftene, og en del av våre forslag handler om dette.

2. Å tallfeste støtten i forskrift

NHF registrerer at det fastsettes kronebeløp på barnetillegg og tilleggstønader. Det presiseres ikke hvor ofte kronebeløpet skal justeres. Vi foreslår at kronebeløpene framkommer annet sted for å slippe å endre forskriftene ofte, og at det presiseres at dette fastsettes av departementet hvert år. Vi forutsetter at beløpene skal indeksreguleres.

3. Forskrift om arbeidsavklaringspenger utkast 1.desember 2009

§ 1 Unntak fra kravet om forutgående medlemskap

Vi foreslår første setning slik: "Det kan gjøres unntak fra kravet om forutgående medlemskap i folketrygden § 11-2 når særlige grunner gjør det rimelig".

Begrunnelse: Er man i utgangspunktet medlem trenger man ikke dette unntaket.

§ 2 Unntak fra maksimal stønadperiode

Vi forslår at det tas inn et "og" for å presisere at den enkelte kan ha behov for ekstra tid i flere faser. Følgende foreslås: "...har behov for særlig langvarig utredning, oppfølging, behandling, rehabilitering og/eller særlig langvarige arbeidsrettede tiltak.....".

Begrunnelse: Dette vil for noen i NHFs målgruppe kunne være en svært viktig paragraf. Vi tror det både er politisk og faglig enighet om at personer som for eksempel har vært i ulykker og som trenger lang tid for helsemessig restituering og behandling, og i tillegg på grunn av en funksjonsnedsettelse etterpå trenger mer tid, absolutt skal få mulighet til å komme tilbake i arbeidslivet. Det er nødvendig at paragrafen rommer slike tilfeller, som Folketrygdloven skal sikre trygghet for.

I merknadene til paragraf 2, står det at det er lagt avgjørende vekt på at det skal være personens helsetilstand som medfører behov for en lengre periode. Vi vil her minne på at funksjonsnedsettelse ikke trenger å være sykdom, og derfor må det ikke i teksten sås tvil om at behovet for lengre periode også gjelder funksjonsnedsettelse. I forskriften tas inn sykdom, skade eller lyte, for å vise at det gjelder mer enn sykdom. Det mener vi er riktig.

Begrepet "lyte" er likevel gammeldags og kan gi uttrykk for en foreldet holdning til funksjonsnedsettelse. Begrepet bør byttes ut. Imidlertid er det viktig at en slik utskiftning eventuelt ikke får konsekvenser for rettigheter, og vi antar at det ikke vil være mulig å skifte ut begrepet kun i denne sammenheng.

§ 3 Maksimal vedtaksperiode

Forslag til setning: Vedtak om arbeidsavklaringspenger skal som hovedregel fattes for inntil ett år om gangen. Der det er klart at godkjent behandlingssløp eller arbeidsrettet løp varer utover et år, fattes vedtaket for det aktuelle tidsrom.

Begrunnelse: I Ot.prp. nr.4 melder departementet til Stortinget at det legges opp til en slik regel som skal markere at ytelsen er midlertidig. Imidlertid framkommer det i Ot.prpen at dette skal være en *hovedregel*, altså med mulighet for unntak. Vi ber om at dette tas inn. Arbeids- og velferdsdirektoratet advarte mot å gi motstridende signal til stønadsmottaker i denne saken i lovhøringen. Det gir uklare signaler å godkjenne et "attføringsløp" utover det en saksbehandler har anledning til å gi vedtak om. Ved å sette inn unntaksmulighet vil intensjonen ivaretas. Det er ikke akseptabelt å avslutte et attføringsløp uten faglige eller andre tungtveiende begrunnelser, og dette må framkomme i forskriften.

§ 4 Oppfølgingstidspunkter

Forslag til tillegg: Stønadsmottaker kan utover dette til enhver tid kontakte NAV om relevante forhold i sin sak. NAV skal rutinemessig følge opp slike henvendelser.

Begrunnelse: I merknadene framkommer noe av det departementet mener skal være innholdet i oppfølgingen. Det innholdet går inn på kontrollaspektet, altså om vedkommende oppfyller sine vilkår. Vi forutsetter at når begrepet oppfølging benyttes, menes det også at NAV skal sikre at tilbudet vedkommende får er kvalitetsmessig godt nok. Vi ber departementet vurdere hvordan dette kvalitetsaspektet kan komme inn i forskriften her. I tillegg må forskriften sikre at stønadsmottaker har mulighet til å ta opp ulike forhold, også utenfor det årlige oppfølgingstidspunktet.

§ 5 Fravær fra fastsatt aktivitet

Forslag: Formuleringen i andre avsnitt som gjelder behandling, benyttes også for arbeidsrettet tiltak.

Begrunnelse: Saksbehandlere i NAV må uansett vurdere rimeligheten i og ikke minst *konsekvensen av fravær*. Det må unngås at regelverket skaper unødvendig byråkrati både for saksbehandler og stønadsmottaker.

§ 6 Brudd på meldeplikten

Forslag til tillegg: Det må alltid vurderes hvorvidt unnlåtelsen har sin grunn i systemfeil, eller om vedkommende burde komme under gruppen som skal fritas for meldeplikten.

Begrunnelse: Departementet må sikre at NAV vurderer egne rutiner i meldekortsystemet. Vi vet at mangelfulle rutiner på NAV lokalt har hindret mottak av den obligatoriske meldingen. NAV må være åpne for at livssituasjoner endrer seg, eventuelt at ikke alle behov kom fram da fritak var vurdert. Derfor bør denne vurderingen også gjøres ved brudd.

§ 7 Barnetillegget

Tillegget er i dag altfor lite, og det foreslås ingen heving av tillegget i de nye forskriftene. Vi foreslår at kronebeløp framkommer annet sted (jamfør punkt 2)

§ 8 Reduksjon av arbeidsavklaringspenger i forhold til produktiv arbeidstid

Forslag til endring: "Dersom et medlem deltar på et arbeidsrettet tiltak, og på grunn av *nedsatt arbeidsevne* tjener 60 prosent eller....."

Begrunnelse: I disse forskriftene må det unngås å stemple folk som mer eller mindre "produktive". Vi ber om at departementet benytter *nedsatt arbeidsevne*, som er et innarbeidet begrep i denne sammenheng.

For øvrig mener vi at formuleringen av denne hjemmelen er krevende å forstå, og bør skrives om.

§ 9 Arbeidsavklaringspenger under etablering av egen virksomhet.

Forslag til tillegg: Stønadperioden kan forlenges der medlemmet på grunn av funksjonsnedsettelse har behov for lenger tid på grunn av tilrettelegging av arbeidsplass og/eller dersom alternativet er uføretrygd.

Begrunnelse: En forlengelse vil være å kompensere for funksjonsnedsettelse. Videre vet vi at det i dagens arbeidsliv er vanskelig å få jobb dersom man har en funksjonsnedsettelse. Så lenge arbeidslivet er slik, må funksjonshemmede gis et større rom for å etablere seg selvstendig – som en kompensasjon.

§ 10 Arbeidsavklaringspenger under arbeidsutprøving.

Forslag: Siste setning strykes.

Begrunnelse: Innskjerpingen som foretas har ingen begrunnelse i merknadene, og NHF kan ikke se at det kan ha noen som helst hensikt. Blir man skadet i en trafikkulykke og kan trappe opp arbeidstiden på denne måten i en periode, kan vi ikke se hvorfor en slik opptrapping ikke skal kunne benyttes om man får kreft noen år senere.

§ 11 Arbeidsavklaringspenger i ventetid på arbeid

Forslag til tillegg: I andre avsnitt legges til: Arbeids- og velferdsetaten skal gi faglig begrunnelse for aktiviteten som pålegges.

Begrunnelse: Vi anerkjenner at medlemmene skal kunne pålegges aktivitet for å komme i arbeid. Imidlertid er maktforholdet her slik at forskriften må søke å kvalitetssikre pålegget. Er medlemmet uenig, kan det handle om at aktiviteten synes uegnet for å nå målet eller gjennomførbart. Det må ikke her gis fullmakt til å pålegge medlemmet hvilken som helst aktivitet.

§ 16 Forskuddsanvisning

Forslag til første setning: I forbindelse med høytider eller andre forhold som gjør det hensiktsmessig, kan arbeidsavklaringspenger anvises forskuddsvis for en periode med inntil 14 dager. I særlige tilfeller kan perioden utvides.

Begrunnelse: Dersom saksbehandler er syk eller har annet fravær når vedtaket skal forlenges, at det er spesielle forhold i NAV som gjør det nødvendig, må en slik forskuddsanvisning også kunne gis.

Medlemmets forpliktelse til å tilbakebetale for mye utbetalt ytelse: Her forutsetter vi at NAV har plikt til på forhånd å sikre seg at informasjon om hva som er riktig utbetaling er mottatt og forstått. I motsatt fall, må dette også framkomme i forskriften.

§ 17 Unnlatt melding om vedtak om stans av utbetaling av arbeidsavklaringspenger

Forslag til tillegg: Det skal i behandlingen av en slik sak sikres at medlemmet er kjent med at arbeidsavklaringspengene stoppes i slike tilfeller. Det må vurderes hvorvidt unnlattelse eller endring har sin grunn i systemfeil eller om eller om vedkommende burde komme under gruppen som skal fritas for meldeplikten.

Begrunnelse: Det å stoppe livsoppholdsytelse for en person er et inngripende tiltak, og det må være kvalitetssikringsrutiner rundt dette. Når det i forskriften sies "åpenbart er kjent for medlemmet" blir spørsmålet hvordan man har sikret at dette er åpenbart. Vi er opptatt av at paragrafen sikrer at kravet er at informasjonen er mottatt og forstått. Videre bør det her komme inn en kvalitetssikring i forhold til eget system, herunder meldekortsystemet.

Kapittel 8 Forholdet til EØS-reglene

Kapittelet er ikke omtalt i merknadene og vi forutsetter derfor at regelverket ikke inneholder innstramninger eller endringer som får konsekvenser for medlemmene.

4. Forskrift om tilleggsstønader etter folketrygdloven kapittel 11 utkast 2.desember 2009

Generell presisering

Forslag til tekst i de relevante paragrafene: Det gis i tillegg støtte i forbindelse med nødvendig assistanse.

Begrunnelse: I tilfeller der medlemmet har behov for assistanse i forbindelse med tiltakene som er aktuelle under denne forskriften, er det viktig å presisere at ekstrautgiftene i den forbindelse dekkes. Dette har tidligere noen ganger praktisk vært ordnet gjennom fadderordningen. Det vises spesielt til §§ 6 og 7 vedr reiseutgifter og § 10 om støtte til bolig under et arbeidsrettet tiltak der vedkommende må bo borte fra hjemmet.

§§ 1 og 2

Se våre merknader til §§ 1 og 2 på forskrift om AAP

§ 3

Se våre kommentarer til § 5 i forskrift om AAP

§ 4

Se våre kommentarer til § 6 i forskrift om AAP

Der det er lik tekst, ber vi om at endringene gjøres begge steder. Det er viktig at endringer kommer inn også her.

Vi ber om at våre merknader tas til følge. Regelverket rundt arbeidsavklaringspenger og tiltak for å komme i arbeid er av helt sentral betydning for å oppfylle både internasjonale og nasjonale forpliktelser om likestilling og samfunnsdeltakelse for personer med funksjonsnedsettelse.

Med vennlig hilsen
NORGES HANDIKAPFORBUND

Arne Lein
Forbundsleder

Lars Ødegård
generalsekretær

